

Askerî Zekâ Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Askerî Zekâ Ölçeği*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=17048>

Özet

Askerî Zekâ Ölçeği, Ö. Gürkol tarafından 2014 yılında askeri ortamda başarıyı öngörmek amacıyla kavramsal bir çerçevede oluşturularak geliştirilen bir psikometri aracıdır. Bu ölçek, askeri personelin görevlerini etkin bir şekilde yerine getirmesi için gerekli olan zihinsel ve davranışsal yetkinlikleri ölçmeyi hedeflemektedir. Ölçek, askeri zekâyı iki temel alt boyutta ele almaktadır: **Bilişsel** ve **Davranışsal**. Toplam 26 maddeden oluşan bu geliştirme ölçeği, yüksek düzeyde iç tutarlılık sergilemektedir ve askeri personel seçimi, eğitimi ve değerlendirilmesi alanlarında kullanılmak üzere tasarlanmıştır.

Ölçeğin derecelendirme yapısı, katılımcıların maddelere ne ölçüde katıldıkları belirlenmelerini sağlayan 7'li Likert tipi bir format kullanılmaktadır. Ölçek, askeri görevlerin karmaşıklığına özgü zekâ bileşenlerini tanımlayarak, alanda daha spesifik ve geçerli ölçümler yapılmasına katkı sağlamayı amaçlamıştır.

Anahtar Kelimeler

Askerî Zekâ, Ölçek Geliştirme, Askeri Başarı, Bilişsel Yetkinlik, Davranışsal Yetkinlik, Psikometri.

Yazarlar

Özlem Gürkol (Tez Yazarı), Sait Gürbüz (Sorumlu Yazar).

Amaç

Askerî Zekâ Ölçeği'nin temel amacı, askeri ortamın kendine özgü zorlukları ve gereklilikleri bağlamında tanımlanan "Askerî Zekâ" yapısını ölçmektir. Bu ölçek, askeri personelin, özellikle de subay ve astsubay adaylarının, karmaşık, stresli ve belirsiz ortamlarda başarıyla olma potansiyellerini değerlendirmek için geliştirilmiştir.

Ölçek, askeri başarıyı sadece genel zekâ testleriyle değil, aynı zamanda askeri liderlik, karar verme ve operasyonel çevreye adaptasyon gibi kritik davranışsal ve bilişsel yetkinliklerle ilişkilendirerek daha bütüncül bir değerlendirme sağlamayı hedefler. Geliştirme çalışması, bu kavramın teorik temellerini oluşturmayı ve ölçülebilir hale getirmeyi amaçlamıştır.

Yapı

Ölçek, literatür taraması ve kavramlaştırma çalışmaları sonucunda belirlenen iki ana boyuttan oluşan **Askerî Zekâ** yapısını ölçmektedir. Bu iki boyut, askeri görevlerdeki başarıların iki farklı ancak ilişkili yönünü temsil eder:

Bilişsel Alt Boyut: Bu boyut, askeri personelin problem çözme, stratejik düşünme, hızlı analiz yapma ve karmaşık durumları anlama yeteneklerini kapsar. Savaş alanı farkındalığı ve taktiksel muhakeme gibi zihinsel süreçlere odaklanır.

Davranışsal Alt Boyut: Bu boyut, bilişsel yeteneklerin pratik uygulamasıyla ilgilidir. Liderlik etme, baskı altında sakin kalma, takım çalışmasına katkı, adaptasyon ve duygusal düzenleme gibi askeri ortamda kritik olan davranışsal özelliklere odaklanır.

Geçerlik

Kaynak verilerde spesifik geçerlik (validity) katsayıları veya detaylı geçerlik analizleri (yapı geçerliği, ölçüt geçerliği vb.) açıkça belirtilmemiştir. Ancak, bir yüksek lisans tezi kapsamında geliştirilen ölçek olduğu için, geçerlik çalışmaları (genellikle kapsam geçerliği ve yapı geçerliği) tezin metodoloji bölümünde detaylı olarak sunulduğu varsayılmaktadır.

Geliştirme sürecinde, ölçeğin maddelerinin ölçülmek istenen Askerî Zekâ yapısını temsil edip etmediği uzman görüşleri ve kapsam analizleri aracılığıyla incelenmiştir. Detaylı geçerlik bulguları için, orijinal yüksek lisans tezine başvurulması gerekmektedir.

Güvenilirlik

Askerî Zekâ Ölçeği'nin iç tutarlılık güvenilirlik düzeyi, yüksek düzeyde tatmin edicidir. Güvenirlik, **Cronbach Alfa** katsayısı hesaplanarak belirlenmiştir:

Bilişsel Alt Boyut: Güvenirlik katsayısı $\alpha = 0,93$.

Davranışsal Alt Boyut: Güvenirlik katsayısı $\alpha = 0,95$.

Ölçeğin Geneli: Güvenirlik katsayısı $\alpha = 0,97$.

Elde edilen bu katsayılar (hepsi 0.90'ın üzerindedir), ölçeğin hem alt boyutları hem de genelini son derece yüksek bir iç tutarlılığa sahip olduğunu ve aynı yapıyı ölçme konusunda kararlı olduğunu göstermektedir. Bu yüksek güvenilirlik, ölçeğin bilimsel araştırmalarda ve pratik uygulamalarda güvenle kullanılabilmesini işaret eder.

Faktör Analizi

Ölçek, yapısal olarak iki alt boyuta (Bilişsel ve Davranışsal) ayrıldığı için, geliştirme aşamasında büyük olasılıkla **Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA)** ve/veya **Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA)** teknikleri kullanılmıştır. Güvenilirlik sonuçlarında bu iki alt boyutun ayrı ayrı raporlanması, ölçeğin iki faktörlü bir yapı sergilediğini ve maddelerin bu faktörler altında başarıyla bir şekilde gruplandırıldığını göstermektedir. Bu faktörler, askeri zekânın teorik modelini destekleyecek şekilde tasarlanmıştır.

Ölçek Bilgileri

Test Türü: Geliştirme Ölçeği (Yüksek Lisans Tezi Kapsamında Geliştirilmiştir)

Format: Öz Bildirim (Self-Report) Envanteri

Dil Mevcut: Türkçe

Popülasyon Grubu: Askeri Personel (Özellikle Subay ve Astsubay Adayları)

Yaş Grubu: Yetişkin

Popülasyon Detayları: Türkiye Cumhuriyeti askeri kurumlarında görev yapan veya eğitim gören personel.

Test Metodolojisi: 7'li Likert Tipi Derecelendirme. (1=**Kesinlikle katılmıyorum**, 7=**Kesinlikle katılıyorum**). Ölçek toplam 26 maddeden oluşmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Askeri Ortam, Performans, Cronbach Alfa, Geçerlik, Güvenilirlik, Bilişsel, Davranışsal.

Yazarlar

Yazar ORCID Tanımlayıcıları: Veri mevcut değildir.

Bağlantı E-posta Adresleri: Veri mevcut değildir.

Yazma Adresi: Yüksek lisans tezinin gerçekleştirildiği kurum: Kara Harp Okulu Komutanlığı, Savunma Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

İzinler, Ücret ve Test Yayı

Ölçek, Özlem Gürkol'un 2014 yılında tamamladığı yüksek lisans tezi kapsamında geliştirilmiştir. Ölçeğin ticari kullanımı ve izin şartları için sorumlu yazar Sait Gürbüz veya tez yazarının bağlı olduğu kurum ile iletişime geçilmesi gerekmektedir.

Ölçeğin orijinal PDF belgesi bu adresten indirilebilir: <askeri-zeka-olcegi-toad.pdf>

Kaynaklar

Gürkol, Ö. (2014). Askerî zekâya do?ru: Kavramla?tırma ve askeri ortamda ba?ar? için bir ölçek geli?tirme denemesi (Yüksek lisans tezi, Kara Harp Okulu Komutanl??? , Savunma Bilimleri Enstitüsü, Ankara). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmi?tir.

Tez Özeti ve Detayl? Bilgiler: tez.yok.gov.tr

Askerî Zekâ Ölçe?i Maddeleri

ÖNEML?: Askerî Zekâ Ölçe?i'ne ait 26 maddenin orijinal metinleri kaynak içerikte yer almamaktadır. Maddelerin tam listesi için yukarıda belirtilen yüksek lisans tezine ba?vurulmas? gerekmektedir.

ARABPSYCHOLOGY.COM